

Egyre népszerűbb a családkutatás

VISSZA a gyökerekhez!

Erősíti a rokoni kapcsolatokat, gyarapítja a történelmi ismereteket, és izgalmasabb, mint bármelyik rejtvény – vallják szenvedélyükről a családkutatók. Van, aki egy fél életen át nyomoz az ősei után, más egy egész település családi hálóját bogozza ki, és olyan is akad, aki a családkutatásba csak egy láda sörért vágott bele.

Bagdi Márton csak 2012-ben ötvenétezer születési, esketési és halotti anyakönyvi bejegyzést pöttyögtött számítógépbe. A levéltárakban lefotózta őket, aztán napi tizenkét-tizenhárom órát gépelt nyolc hónapon keresztül. Kapott érte két elismerő oklevelet és százezer forintot. Aztán pöttyögtött tovább. Szenvedélyből.

Egy hatalmas pesti házban él és dolgozik – gépelés közben orosz „alvilági” zenét hallgat –, de Hajdúböszörményben nőtt fel.

– Gyerekkori álomom volt, hogy feldolgozzam az egész települést. Akkor „rikkancként” a város minden utcáját bejártam hetente, mert kíváncsi voltam, hogy ki kicsoda – meséli az alagsori dolgozószobában, szinte hanyatt fekszik a foteljében. Megcsinálta: az összes (legálisan elérhető) böszörményi anyakönyvi kivonatot begépelte.

A nyolcvanas években ellehetetlenítette a politika, nem dolgozhatott tovább mérnökként, akkor kezdett el az ősei és élő rokonai után nyomozni. „A kutatás során egyszerre voltam kalandvágó gyerek, szigorú szisztéma szerinti adatgyűjtő, célratörő és tántoríthatatlan nyomozó, és nem utolsósorban saját múltam történése” – írta később.

Ezer évet és húsz ezer okmányt dolgozott fel. Kiment Moszkvába, eljutott a Bajkál-tavon túli Bagdikánba (Bagdarin) és az észak-indiai Bagdi nevű városba is. 2001-ben a Debreceni Nagytemplomban nemzetközi világtalálkozót szervezett. Háromezer-ötszáznál több vér szerinti rokona jött el. Ott volt unokánévére, dr. Bagdy Emőke is.

PETŐFI ÉS A DÉDMAMA

A hatvanas években az amerikai mormonok a világ összes fellelhető és hozzáférhető anyakönyvét lefényképezték és mikrofilmre vitték, a két és fél milliárd felvételt még napjainkban is bővítik és digitalizálják (önkéntesek segítségével). A vallásuk szerint ugyanis jóvátehetik elhunyt őseik rossz cselekedeteit, és felkínálhatják nekik az üdvösséget. A magyar dokumentumokról készült mikrofilmek másolatait az Országos Levéltár egyik osztályán őrzik. A nyolcvanas években annak volt a vezetője dr. Kollega Tarsoly István, a Magyar Családtörténet-kutató Egyesület (MACSE) elnöke.

A szervezet tagjai szívós munkával eddig tízmillió anyakönyvi adatot indexeltek. Közülük ezren vannak – amikor megosztották egymással a kutatásaikat, kiderült, hogy sokan rokonok.

Kollega Tarsoly István

– Ugye mindenkinek két szülője van, négy nagyszülője, nyolc dédszüloje és így tovább. Ha senkivel sem lenne közös fölmenőnk, az azt jelentené, hogy a honfoglalás idején több milliárd magyar élt volna itt – magyarázza az „ősvesztés” fogalmát István. – Ám a rokoni hálózatok összeérnek. Ha egy faluban két testvérnek a dédunokái házasodnak össze, a közös

gyökerek miatt máris kevesebb őssel kell számolnunk, és ahogy haladunk vissza az időben, egyre jobban összekuszálódnak a szájak.

Istvánt sokan keresik meg olyanokkal, hogy ők Zrínyi Miklós leszármazottai, segítsen nekik ezt igazolni. Amikor a levéltárban dolgozott, írt neki egy amerikai, aki abból, hogy a dédapját Tóth Mózesnek hívták, arra következtetett, hogy a család az egyiptomi Thotmesz fáraótól származik. Egy másik amerikainak pedig papírja volt arról, hogy az ereiben magyar nemesi, sőt királyi vér csörgedezik, a család címerüket Anjou-liliom díszítette. Istvántól tudta meg, hogy a nagyapja valójában egy borsodi faluban született, és az anyakönyvi bejegyzés szerint roma volt.

Egy fiatalember, akinek István a nyolcvanas években segített elindulni, huszonhét év után befejezte a kutatást, az anyagot az édesapja születésnapjára megjelentették könyvben. Kinyomozta, hogy a dédanyja ünnepelt színésznő volt, aki éveket együtt játszott Petőfivel, asztalos ükapja meg Baththyány Lajosnak ácsolt koporsót 1849-ben.

MEGELEVENEDIK A TÖRTÉNELEM

„Kedves Listatársak! Meg tudnátok mondani, hogy Végardó görögkatolikus anyakönyveit az 1800-as évekből hol lehet kutatni? Sátoraljaújhegyen vagy helyben?” „Tisztelt Lev. Társak! Egy olyan mazuzeumot keresek Rődben, amelyet a Cutil Eroilor román hadisírgondozó hivatal emelt a sipotelei Pow tábor halottjainak. Pilch Jenő könyve szerint a ródi vasútállomásról az egyik magaslaton látni lehet a kereszttel koronázott, hatalmas mazuzeumot.” Így zajlik az élet a Családtörténeti levelezőlistán.

– Gyerekkoromban összeült a család, és a férfiak a háborús élményeikről meséltek, az asszonyok például a szülésről. Úgy érztem, hogy ha nem fogom meg ezeket a történeteket, elvesznek örökre – mesél a kezdetekről Ari Ilona, aki két vidéki családkutató klub vezetése mellett a saját és férje őseit kutatja.

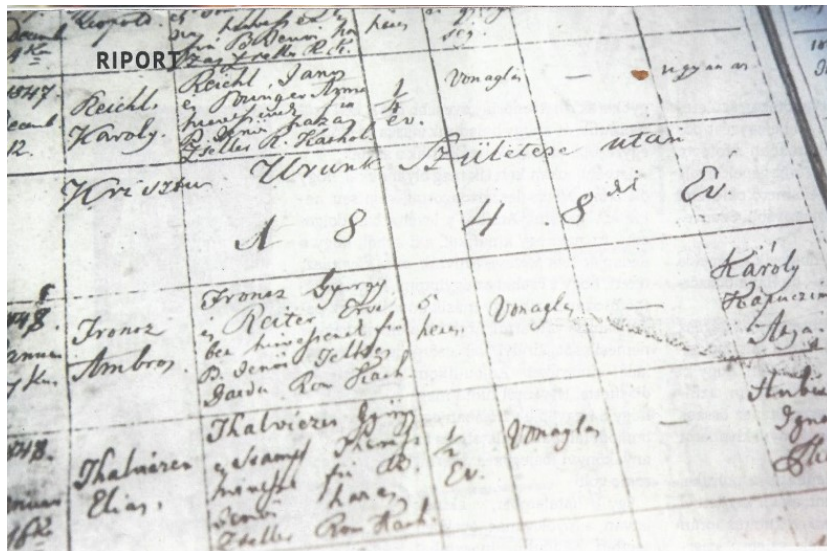
A szájak Mezőtúrra vezettek. Megismerkedett más családkutatókkal is, akikkel csatlakoztak az ottani helytörténeti egyesülethez, hét éve segítik, tanítják egymást. Ajópéldanyomán lérejtött egymás csapat Szolnokon, az Aba-Novák Agóra Kulturális Központban. Levéltárakba járnak, eladásokat tartanak, módszertani kiadványokat írnak, tavaly országos kongresszust rendeztek.

Bagdi Márton

Ari Ilona

A CSALÁDKUTATÁS ÉS A TUDOMÁNY

– A történettudomány, a néprajz, a demográfia, a szociológia képviselői munkájuk során családkutatást is vegeznek – mutat rá dr. habil. Órsi Julianna társadalomkutató, akinek néhány alföldi értelmiségi família 18-19. századi adatait yomon követve sikerült felrajzolni a kisvárosi értelmiség mentalitását, szerepváltozását a mezővárosi társadalomban. Julianna mellesteg a helyi lelkesül családkutató csoportot alakított Turkevéen.

– A családkutatás a legjobb rejtvénynél is izgalmasabb, érdekesebb! – mondja Ilona. Hisz abban, hogy az őskutatás erősíti a családi összetartást és a szülőföldhöz kötődést,

öt például összehozta egy másodunokatestvével, akinek a létezéséről nem tudott. A kutatással gyarapodhatnak a történelmi és a néprajzi ismereteink is.
– Miközben egyre többet tudunk meg az adott korokról, közelebb, szinte karnyújtásnyira kerülnek a régmúltak hitt idők. Valaki úgy fogalmazta meg, hogy kutatás közben többet ismert meg hazánk történelméből, mint valaha az iskolai tanulmányai során – folytatja Ilona. – És tanulhatunk elődeink példájából! Elleshetjük tőlük, hogyan lettek úrrá a nehéz helyzeteken, milyen lelki nagyságról tettek tanúbizonyságot, amikor a nulláról kellett felépíteniük az életüket.

CSALÁDFA FOGADÁSBÓL

A magyar rekorderek családfája a 12-13. századig nyúlik vissza. (Sőt az Esterházyak – persze jó nagy hiátusokkal – egészen Ádámgig vezették vissza az ősfát.) Azokat az időket főleg a nemességvizsgálatok jegyzeteiből, illetve a családi levéltárakból lehet megidézni. Magyarországon az állami anyakönyvezést 1895-ben vezették be, addig csak az egyház dokumentálta a születéseket, halálokat, kereszteléseket, esküvőket. Ám az egyházi anyagok főleg csak a második világháborúig

használhatóak, mert a diktatúrában kevesebben vállalták fel a vallásukat, vagy például a lakóhelyüktől messze kereszteltették meg a gyereket.

– Egy középkori családkutatónak ahhoz, hogy eljusson a szabadon kutatható anyakönyvekig, négy-öt generációt kell begyűjtenie a szülőktől vagy a nagyszülőktől, esetleg a családi iratokból. De akinek elváltak a szülei, vagy az egyik rokona nem beszél a másikkal, nem tud elindulni – mutat rá Berkes József nyugalmazott főlevéltáros.

Huszonöt éves pályája során rengeteg családkutatót látott. A legtöbbjük a kíváncsiság hajtotta, de akadt olyan is, aki kárpótlások idején szorult rá arra, hogy igazolja a származását. És jött egy nyugdíjas mérnök, aki egy láda sörbe fogadott, hogy két év alatt felkutassa az őseit. (Három év alatt végzett.)

– Gyakran meglepett az amatőr kutatók naivitása, sok külföldi teljesen fölkeszűletlenül jött be a levéltárba. Volt, aki egy tizenhatodik századi okmányt rácsodálkozott, hogy nem géppel van kitöltve – mondja. – Amikor még a Várban lévő épületben dolgoztam, bejött egy amerikai házaspár, hogy a Mátyás-templom melletti hotelben laknak, van félórájuk két konferencia között, mire elég ez az idő. Azt hitték, hogy benyomok egy gombot, és már nyomtatom is a családfájukat. Mondtam, hogy inkább sétáljanak egyet a Várban.

KUTATÁS A FOTELBŐL

A családkutatásban is teret nyert az internet. A Hungaricana gyűjteményben elérhető fogolytörzskönyvekből például az is megtudható, az elítélt hány centi volt, milyen testalkatú, vagy hogy a bal kézfejen tetovált, két foga hiányzik, de még az is, hogy „rendes ember volt, csak egyszer-kétszer lopott”. Sok dunántúli temető adatait már gépre vitték.

Bár Kónya Zsuzsannának, a MACSE vezetőségi tagjának van otthon saját mikrofilmolvasója, új adatok reményében már ő is a netet böngészgeti.

– Így a kutatáshoz nem kell kivennem szabadságot, leülök a fotelbe éjjel kettőkor, aztán nézelődöm. Persze csak amíg a család tolerálja – mondja nevetve.

Az egyik legnagyobb adatbázis a mormonoké. A Familysearch.org honlapon elérhető gyűjtemény ingyenes, és nagyon sok magyar anyakönyvi adatot tartalmaz. (Persze itt is figyelembe veszik a kutatási korlátozásokat.) A keresőprogram az önkéntesek elírásaival is számol, de a hibás indexelés nem mindig szűrhető ki.

Teszünk egy próbát. Fotós kollégám, Hirling Bálint annyit tud, hogy a dédapja, János 1838-ban született Zebegényben. A gép Johannes néven megtalálja. Zsuzsa pillanatok alatt kinyomozza, kik voltak a testvérei, és már száguldunk is tovább az úkmamához. Rátapadunk a monitorra. Kezdődik az időutazás.

Pór Attila